

Evi Rauer

...meenutab Venemaalt tulnud eestlaste kohta: "Minul isiklikult on nendega väga vähe kontakte olnud, aga ma mõistsin hukka neid, kes põlastusega nende peale vaatasid. Minu meelest nendel oli see õnn, et nad said Eestimaale tagasi. Muidugi, nad olid jah võõra ideoloogiaga, sest see oli neile ju lapsest peast sisse tambitud. Aga nad ei olnud selles ise süüdi, sest teist elu nad ei teadnud, ei osanud ette kujutada. Ja et neid keele pärast tõrjuti, tähendab, et nad rääkisid eesti keelt halvasti ja aktsendiga, ma sain sellest väga hästi aru, taevane aeg, nad elasid ju vene keskkonnas ju enamuses. Ja see aktsent, noh see on paratamatus.

...Kuidas Leidasse suhtuti? Tähendab teda süüdistati, tähendab ma ei saa aru, ma ei saa ütelda, et teda kui Venemaa eestlast tõrjuti või kuidagi, seda ma ei saa ütelda, seda ma küll ei pannud tähele. Aga aktsendi pärast oli tal teatris probleeme. Aga kuivõrra see, vat ma hästi ei mäleta tema kõnet tol ajal, no ütleme 52.-53. aastal, aga hiljem, kui ma ta'ga kokku puutusin ja eriti nüüd mõistan ma seda, et tal ei olnud niivõrra aktsenti kui see oli tema kõnemaneeer, sest igal inimesel on oma kõnemaneeer. Aga see maneeer tundus...no vat jah, sel ajal oli see...aga ta oli ju kasvanud eesti keskkonnas ja eesti perekonnas, kuigi keset Venemaad. Ja nagu ma olen kuulnud, ei osanud ta kooli minnes üldse vene keelt.

...Ma pean ütlema, et mul oli alguses teatris nii palju enesega tegemist, et mina lihtsalt ei mäleta, millal me Leidaga kohtusime. Aga kuidagi me sümpaatseks teineteisele saime, vähemalt minu poolt oli tema lõpmata sümpaatne oma malbe olemisega, oma lahke naeratusega, ta oli väga meeldiv inimene ja ta oli kaunis naine, hästi kaunis naine. Väga korralik, alati tip-top, niisugused daami alged olid temas ikka väga tugevalt juba tol ajal. Ma arvutasin välja, ta oli siis 29aastane. Vat see on inimese iseloomust, inimese intelligentsusest, inimese sisemised olemised, See on... antud, on antud kaasa, näiteks minust pole iialgi daami saanud. Ma olen ikka nihuke maalõhnaline olnud, aga tema oli, kuigi Venemaalt tulnud, kuigi igasuguseid raskusi läbi elanud, no õudne, kui kuulata tema elulugu üldse, ja ometi vat tema oli kohe üks niisugune, ma ei oska ütelda, alati vaoshoitud.

...Meil oli niivõrd vähe kokkupuuteid, et mina ei teadnud tema minevikust kuni nüüd viimaste aegadeeni. Sel ajal võib-olla jah räägiti vähe, aga tema niisugused suured sõbrannad, kellega ta tihedamalt läbi käis...seal olid Linda Rummo, Laine Mesikäpp ja ma ei tea, kes veel nii lähemad...Ühte garderoobi me ei sattunud, ühtedesse lavastustesse me ei sattunud, nii et me ei olnud väga väga lähedased. No "Tagahoovis" rohkem me puutusime kokku ja sealt ongi üks mälestus mul, ma arvan, et see oli "Tagahoovi" ringreis ajal, kui me käisime kahekesi jalutamas ennelõunal. See pidi olema siis juba 55. aastal. Ja siis me rääkisime nagu lähemalt sellest, teisest ja kolmandast...millest me täpselt rääkisime, ei mäleta, aga siis tema järsku pöördus minu poole küsimusega...tal tekkis võimalus minna õppima Moskvasse kinorežissuuri... tema küsis järsku minu

käest, et mis sa arvad, kas peaksin minema Moskvasse õppima? See oli mulle nii üllatav küsimus ja ma vastasin päris avameelselt kohe, noh, et kui sa tunned, et sa teatris nagu jääd perspektiivituks või sul ei tundu nagu edasiminekut olema, muidugi mine, see on ju suurepärane väljakutse. Aga tema solvus selle peale...Noh teatris perspektiivitus....Ja ometi astus ta selle sammu ja väga õige sammu, See oli jälle..., saatus oli talle selle ette näinud ja ta järgis seda.

...Leidal oli sel ajal teatris tööd vähe. Ta jäi nagu kuidagi vahele, varju, oli see suur plejaad ja teisel pool olid noored, kes kuidagi said rohkem tööd. Linda Rummo ja Inna Taarna ja kes seal veel olid...Temal oli ainult üks niisugune suur õitsele puhkemine, see oli Balsaminovi "Abielu". Seal nad koos Jüri Järvetiga kahekesi tegid esimesed suured osad ja väga õnnestunult ja see on mul jäänud meelde... Aga muidu oli tal ikka hirmus palju pisikesi pisikesi rolle...noh ka niuksed roosad ja helesinised, kuna ta niiväga kaunis oli, siis kasutati seda ära. Ega tal suurt perspektiivi ei tundunud tearis sel momendil olema. Aga me ei arvestanud kumbki sel ajal, et inimene areneb kohutavalt elu jooksul, mitte millestki võib tõusta järsku niisugune kaunis Lumivalguke või Tuhkatriinu või kes tahes veel...

Kunagi ma nägin teda ühes väikses filmikatkendis, mis film see oli, mitte ei mäleta, teda kasutati järsku filmis näitlejana...Ta oli seal väliseestlane, kes tuli kodumaad külastama. See oli pisike jupike, aga mul tänaseni silma ees. Nii et missugune näitleja tast oleks võinud kujuneda, seda ei oska keegi täna ütelda.

...Ta armastas teatrit, talle meeldis...Aga muidugi jah, talent on kah...küsitav, õnn on väga suur komponent. Nii nagu Stanislavski oli öelnud, et peab olema kolm punkti, mis, mis ühinevad, peab olema hea osa, hea näidend, see peab sattuma teatrisse ja sa pead saama seal rolli, need on kolm põhja. Ma võin eksida praegu nendes, aga umbes midagi taolist, et ikka mitu komponenti koos.

...Teate, tema eraelust ei tea mina absoluutselt mitte midagi. Me ei sattunud kunagi kohvikus istuma ja südamest südamesse rääkima. Meie kohtumised olid üldiselt väga juhuslikud. Ja tema eraelust ma ei tea muud kui ainult seda, et ta elas emaga koos, et ema oli suhteliselt võimukas naine ja mõjutas Leida kodust elu ikka võib-olla isegi natuke rängalt, et Leida ennast absoluutselt vabalt kodus ei tundnud. Seda ta jälle niisuguse juhusliku kohtumise juures rääkis ise. Aga tema suhetest teise vastaspoolega, sellest ei tea ma midagi...

Nii et ma jah, nagu praegu öeldakse, olen Leida fänn. Leida austaja, Leida elule kaasaelaja...

Mingi kõlakas käis, et ta suur armastus läks temast kusagil mööda või sai ta otsa või midagi ta kaotas igatahes, oma suure armastuse, ja hilisemast ma ei tea.

...Teatritöö andis Leidale kõigepealt näitlejatöö praktika. Hea küll, väikesed osad, aga ta nägi kõike kõrvalt, nägi teiste näitlejate tööd, nägi lavastajate tööd, ja tema, kui teatud määral analüütilise mõistusega inimene, tema sai sealt kindlasti palju. Sellepärast see on näha ikka tema filmides, kuidas tema näitlejaid oskas juhtida, just nimelt sinna, kus tema minu arvates tahtis ja üldse see

näitleja sisu, kuidas näitlejat peab kohtlema ja näitleja psüühikaga sai ta Draamateatris sinasõbraks. Tal olid ju väga väga suured näited ees. Nii et minu meelest ta läks ikka väga hea pagasiga sinna Moskvasse. Seal oli ju palju niisuguseid ka, kes läksid keskkoolist ja kellel puudusid elukogemused. Leida oli ikka sel ajal juba 29aastane, tal olid tohutud elukogemused.

...Alustan kohe filmist "Keskööst hommikuni". See oli niisugune üllatus. Ma olin siis juba televisioonis ja nägin siis seda filmi ka. See oli täiesti küps töö. Ja missugused näitlejad ta sinna kokku oskas otsida...Viiu Härm, ta oli ju alles plikakene, aga see oli väga õnnelik leid. Ja siis ta kutsus ju Kirill Lavrovi seda põgenikku mängima. Tol ajal oli Lavrov alles tundmatu suurus, see võis isegi ta esimene filmiroll olla ja missuguseks näitlejaks ta pärast filmis kujunes...Aksel Orav oli vähema rolliga seal, aga ta sobis hästi...See oli vapustavalt tore ja vapustavalt puhas film. Kui ma filmisid vaatan, leian selliseid montaaži apsusid, aga see oli nii puhas.

...Ja mis mulle kohutavalt meeldis, see oli "Kõrboja peremees", se oli tal ikka...tal oli haruldane võime valida näitlejaid. Näiteks, kui ma kuulsin, et Lembit Peterson mängib Villut, siis mina olin esimesel momendil kohkunud. Kuidas? Kuidas Lembit Peterson... alati on olnud niisugused suured jõmmid selle Villu osa peal, ütleme seal noh vanast peale juba Türk, Eduard Türk, vist Tammur ka... ja järsku Lembit Peterson, nii keskmine meesterahvas üldiselt. Aga et ta hea näitleja oli, teadsin juba siis. Ja ta oli vapustav selles osas. Samuti Kaie Mihkelson. Nad sobisid nii hästi, nad olid ju niisugused, vat nemad on niisugused süvanäitlejad täitsa. See mis neil sees on, see tuleb, ma ei tea isegi, mis vahenditega see välja tuleb. Ja muidugi Ants Eskola vana Kõrboja peremehena. "Kõrboja peremees" on mulle Leida töödest minu meelest tipp, aga just seal oli ainukene eksimus näitlejaga, ja see on Evi osatäitja filmi lõpus ja ma olin nii pettunud, mul oli nii kahju, oleks seal ometi mõni teine näitleja olnud, sest see on ikkagi filmi puänt.

...Ja mis mulle veel meeldis, Mäeküla, jah, Mäeküla oli ka minu meelest üllatav. Jällegi näitlejate valik väga hea, aga üldse kogu film, kuigi ta sai kriitikutelt üht-teist natuke näksida, aga minu jaoks see film on väga hea.

Mulle meeldis väga ka "Ukuaru". See oli jälle Elle Kull, alles õppis instituudis, jah, Ulfsak, muidugi rääkimata Järvetist. Minu arust "Ukuarus" tippstseen on Velda Otsus elle Kulli emana.

..."Libahunt" oli niivõrd teistmoodi, kui ma olin harjunud "Libahundiga". Tol ajal, mil ma esimest korda vaatasin, ei osanud nagu päris õiget otsust talle anda. Ma olin mänginud seda Mati osa Draamateatris. Aga kui ma nüüd tagantjärele olen paar korda näinud, nüüd ma saan aru, et "Libahunt" oli tolle aja uus sõna üldse. Sel ajal tuli see Leida teine pool väga selgelt minuni, see tema järjekindlus. Tema tahtis teha just nõndaviisi ja mitte teatrietenduse jäljendust, tema tegi oma "Libahundi" ja jäi selle juurde kindlaks ja väga õigesti tegi. Minu meelest on "Libahunt" täiesti arvestatav film, kuigi seal selle Tiina osatäitjaga ta päris kümnesse ei sattunud. No ta oli ju puht isetegevuslane ja ikka nii ränk osa nagu Tiina, ega seda kerge tal kätte saada ei olnud, aga noh kolm

pluss, neli võib talle ikka ütelda, muidugi, mis oli tal raske veel Tiina osatäitjaga ühenduses, meil oli leedu operaator, Mockus, kes täielikult eitas Ene Rämmeldit Tiinana. Ta ei olnud sellega absoluutselt nõus ja näed, Leidal oli väga palju võitlemist sellega. Ene Rämmeld oli selline särtsakas, noh ma ei tea, võib öelda tütarlaps, et ta tundis ennast väga vabalt üldse ja talle muidugi väga meeldis Tiina osa ja ta oli ikka teatringega tüdruk, ta nautis mängu ja nautis kogu seda filmimist, kuigi ta tajus ka seda vastuolu Mockusega. See tegi tal töö raskemaks, aga siiski isetegvuslaselt seda välja võtta, mis Leida nüüd Enest suutis võtta, see on ikka täitsa tunnustatav asi. Meie Sikkeliga olime siis see ema-isa. Ma pean ütleva, et ma endaga päris rahul ei ole, sellepärast, et ma ikka tikkusin seal kuidagi natuke tigidaks paiguti jääma. Noh mul oli kaunis vähe ega mul seal eriti palju ei olnud õiendamist. Esimese stseeniga, kus Tiina tuleb majja alles lapsena, sellega võis rahule jääda, aga pärast Tiinaga suhtlemises, no kui Tiina esimest korda pärast Jaanipäeva koju tuleb ja siis hiljem Margusega suhtlemises, kui nad seal heinamaale lähevad ja ta noomib Margust - ma jäin kuidagi natuke liiga tigidaks.

Huvitav, ma olen mõtelnudki nüüd tagantjärele, Leida nagu vaatas kõike kõrvalt, ma ei tea, ta kas oskas niivõrd tähelepanematult, juhtida sind sinna-tänna. Pandi positsioonid valmis, kust kuhu liikuda, aga et ta rollilahenduste suhtes midagi oleks mulle ütelnud või mitte rahul olnud, seda ma üldse ei mäleta. Ta oli nagu täiesti kõrvalisev või kõrvaltvaatleja. Ma ei mäleta tema märkusi või olid need niivõrd tagasihoidlikud, et need mulle meelde ei jäänud.

Põhiaur läks tal Tiina peale jah. Tiina ja Marguse peale. Mis mulle selles filmis natuke vastu hakkas, oli see üks Marguse ja vanaema stseen, kus Margus kõnnib mööda seina, selle mõtte ei tulnud nagu päris kohale, vähemalt minuni mitte, see jäi mulle võõraks, jäi mulle konstrueerituks. Mulle ei meeldinud see koht, mul oli kahju sellest. Aga muud ma ei oska "Libahundi" kohta küll ütelda. Kõik, mis mul hästi meeles on ja mis mulle meeldis, kuidas nad seal karikakrate seas möllavad, Margus ja Tiina kahekesi, see oli niisugune, mida teatrilaval ei toodud kunagi välja. Nojah, on see kivi, kivistseen, aga filmis tuleb Tiina vabadus, iseseisvus, iseotsustamine tugevamalt välja.

...